

Školitelský posudek

Tereza Juráková, Kojenecká úmrtnost ve vybraných českých regionech na přelomu 19. a 20. století. Bakalářská práce. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2019, 58 stran (84025 znaků).

Cílem bakalářské práce Terezy Jurákové bylo ukázat rozdílný regionální vývoj kojenecké úmrtnosti v době, kdy se celková úroveň tohoto ukazatele začíná v českých zemích snižovat. Za tímto účelem byly vybrány ke vzájemnému porovnání tři okresy, a to na základě předpokladu, že na vývoj kojenecké úmrtnosti budou mít vliv jak místní hospodářské poměry, tak národnostní příslušnost místního obyvatelstva. Z tohoto důvodu byl zvolen zemědělský okres Milevsko, kde převažovalo české obyvatelstvo, a dále dva průmyslové okresy: Hořovice – rovněž s českým obyvatelstvem – a Frýdlant s obyvatelstvem německé národnosti. Tato celková koncepce ovlivňuje i strukturu bakalářské práce, jež je rozdělena do celkem šesti kapitol. Ty se postupně věnují představení samotného tématu, rozboru pramenů, literatury a metod práce, následuje zasazení tématu do celkového kontextu vývoje kojenecké úmrtnosti v českých zemích a charakteristika zkoumaných okresů. Stěžejní část rozebírá kojeneckou úmrtnost vybraných okresů v prvním měsíci, půlroce a roce života a poslední kapitola představuje závěr práce.

Bakalářská práce je založena především na jednotlivých svazcích díla Österreichische Statistik, v jehož rámci byla vydávána jak data týkající se pohybu obyvatelstva v jednotlivých okresech Předlitavska, tak i výsledky jednotlivých sčítání lidu. Tereza Juráková excerpovala údaje za roky 1880-1910 (v případě sčítání lidu použila jen krajní roky 1880 a 1910), přičemž je nutné si uvědomit, že již tato přípravná etapa, kterou je nutné pro získání dat podniknout, není vůbec jednoduchá. Forma a částečně i obsah publikovaných dat se v průběhu let měnily, což ztěžovalo orientaci v textu, jenž byl navíc přirozeně uveřejňován v německém jazyce. Autorka se však s těmito úskalími vyrovnala se ctí a její práce přináší zajímavé výsledky, které mohou obohatit naše znalosti daného tématu. Ukazuje, že nejnižší kojeneckou úmrtnost vykazoval po celé období okres Milevsko, kde převládal tradiční způsob obživy založený na zemědělství. Její úroveň se však v průběhu sledovaných třiceti let příliš neměnila a rovněž rozdíly oproti druhému českému okresu Hořovice nebyly veliké. Výrazně odlišný byl vývoj v okrese Frýdlant, které obývalo německy mluvící obyvatelstvo. Kojenecká úmrtnost zde v 80. letech 19. století dosahovala i více než 430 ‰, což jsou hodnoty dvojnásobné ve srovnání se zbývajícími dvěma okresy. Na práci je třeba ocenit i to, že autorka analyzuje kojeneckou úmrtnost i podle legitimacy narozených dětí, neboť tento přístup vede rovněž k zajímavým výsledkům.

Celkově je možné shrnout, že po obsahové stránce práce nevykazuje žádné zásadní prohřešky. Její úroveň poněkud snižuje jazyková stránka, a to především někdy neobratná stylistika. V práci se občas vyskytují i další formální nedostatky, z nichž nejdůležitější se týká v závěru připojeného seznamu pramenů. Je samozřejmě v pořádku, pokud jsou v tomto seznamu vypsané všechny použité svazky díla Österreichische Statistik. Nicméně v závěrečném seznamu se neuvádí konkrétní použité stránky, a už vůbec ne tím způsobem, že by se opakovala citace stejného zdroje s různými použitými stránkami – odkaz na stránky patří pouze do textu na místo, kde je s daty konkrétně pracováno. Celkově je však práci možné považovat za dařilou, a proto ji doporučuji k obhajobě.